

IDEI ESENȚIALE

Care au fost acei factori care au influențat evoluția inegală a societăților umane?

I. Barierele geografice, climatice și ecologice.

- a. Orientarea axelor geografice ale continentelor a avut un rol esențial în apariția, mai devreme, dezvoltarea și susținerea agriculturii. Spre exemplu, așezarea Eurasiei pe axa Est – Vest a înlesnit dezvoltarea și răspândirea cultivării plantelor de către populațiile din Semiluna Fertilă și China, deoarece a existat o foarte mică diferențiere în ceea ce privește clima de-a lungul continentului. Dezvoltarea agriculturii a fost împiedicată datorită așezării celor două Americi și Africii după axa continentală Nord – Sud care a constituit o barieră geografică, climatică și ecologică.
- b. Înnăsprirea condițiilor de mediu din Semiluna Fertilă a determinat în timp pierderea supremației agricole inițiale, în favoarea altor zone: China și Europa.

II. Apariția agriculturii cu cele două ramuri ale sale: cultivarea plantelor și creșterea animalelor.

- a. Agricultură a determinat producerea unui surplus de hrană care a dus la dezvoltarea populațiilor sedentare. Totodată, populația mai numeroasă a determinat o producție mai mare de alimente. Practic, cei doi factori (producerea de hrană și creșterea populației) s-au influențat reciproc într-un mod pozitiv.
- b. Teoretic, orice plantă și animal au avut o șansă de a fi domesticite. Avantajul a fost că în Eurasia au existat multe plante și animale importante domesticite și care mai apoi s-au răspândit de-a lungul axei Est – Vest.
- c. Pentru a fi domesticit un animal sălbatic trebuia să îndeplinească următoarele condiții: să fie suficient de docil, supus oamenilor, ieftin de hrănit și imun la boli, trebuia să crească repede și să se înmulțească în captivitate. În Africa, niciun animal de talie mare nu a trecut testul domesticirii.
- d. Coabitarea dintre oameni și animale a determinat transmiterea virusilor de origine animală la oameni, cum sunt: gripa, vărsatul, tuberculoza, malaria, ciuma, pojarul și holera. În timp populațiile euroasiatice au dezvoltat o anumită rezistență la aceste boli. În schimb, această gamă de boli a fost fatală pentru o parte semnificativă din populațiile amerindiene din Americi, aborigenii din Australia și popoarele khoi-san (hotenții și boșimanii) din Africa, lipsite de imunitate.

III. Interacțiunea grupurilor de populații, organizarea statală, folosirea scrisului și tehnologiei, religia sau ideologia.

- a. Interacțiunea dintre diferitele grupuri de populații a înlesnit în general progresul, în timp ce în societățile izolate s-a observat stagnarea sau chiar regresul invențiilor și tehnologiei.
- b. Dezvoltarea agriculturii și creșterea populației a determinat existența unor societăți complexe cu o populație stratificată; crearea cleptocrațiilor (elite conducătoare care și-au însușit avuția prin monopolul forței și/sau crearea unei religii sau ideologii justificative).
- c. Scrierea a apărut independent în acele zone în care a apărut și producția de hrană: Semiluna Fertilă, China și Mexic. S-a răspândit prin comerț, cuceriri și religie, către alte societăți, cu economii și organizări politice asemănătoare.
- d. Adeseori invenția este mama nevoii și nu invers. Tehnologia se dezvoltă mai degrabă cumulativ decât prin acte eroice izolate și își găsește majoritatea utilizărilor după ce a fost inventată decât să fie inventată pentru a răspunde unei nevoi prevăzute. Centralizarea statală excesivă conduce la un regres al inovației și tehnologiei (China medievală centralizată diferită de Europa centrelor de putere).

Concluzie personală:

Argumentația lucrării lui Jared Diamond ține în mare măsură de principiul determinismului geografic în evoluția societăților umane fiind gândită ca o antiteză la lucrările de la începutul secolului al XX-lea care justificau dezvoltarea inegală a societăților umane ținând cont numai de argumentele de ordin rasist.